ՈՒԹԵՒՍԱՅՆԵՄՈՐԴ ՏԱՐԻ – ԹՒ – 913 – ՇԱԲԱԹ – 5 – ԱՊՐԻԼ 1869

ՄԱՄԱՔԱՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Մամուլս լոյս կ'ընծայուի 5 անգամ կը հրատարակուի շաբաթը. 4 Օրերը եւ 1 Շաբաթ օրերը։

Տարեկան դին. Կ. Պոլսոյ համար 180
,, ,, Գաւառաց ,, 10 Մեճ
Վեցամսեայ գին Կ. Պոլսոյ ,, 90 Գրշ
,, ,, Գաւառաց ,, 5 Մեճ

Խմբագրութիւնս բուռց գին.
Շաբաթաթերթ 60 փող.
Օրաթերթ 20 ,,

Դուրս գացած լրագրաց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Ծանուցմանց տողը մէկ անգամի համար 2 ղրշ։ Երկու անգամի համար 2 ղրշ։
Լրագրոյս վերաբերեալ ամեն կամ ինչ գրութիւն խմբագիր–Տնօրէնին պիտի ուղղուի. եւ ճանչու ծախքը չեն աւանդիրին վրայ է։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 5 ԱՊՐԻԼ

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

Պէլճիքական խնդրոյն վրայ նոր լուր մը չկայ։ Պրիւսսէլի լրագիրները Պէլճիքայի պաշտօնեայից դէմ Պ. Ֆրէր–Օրպանի պաշտօնին նկատմամբ տուած տեղեկութեանց մէջ կը սեմեն թէ տան աւուր չափ Փարիզ պիտի կենայ։ Թէպէտ Գաղղիոյ հետ մաքսական միութիւն հաստատելու խորհուրդ չկրնար ըլլալ։ այլ մաքսական դրութիւնը պարզելու առաջարկութիւն մը պիտի ներկայացնէ Պ. Ռուէր։ դրութիւն մը՝ որուն արդասիքը պիտի ըլլայ երկու տերութեանց տնտեսական շահերն ընդարձակել։ Մաքսական միութեան մասին Պէլճիքայի եւ Գաղղիոյ համաձայնութեան համար պէտք է որ կա՛մ Գաղղիա տնտեսական աւելի աղատ օրէնսդրութիւններ ընդունի, կա՛մ Պէլճիքա, որ ներմուծական մաքսերը, ծանրախոտի տերութեան կողմանէ մենաւաճառը, ներքին մաքսատուները՝ զորս վերցուցած ըլլալուն համար բոլոր Եւրոպայ գոհ ըրած է, նորէն հաստատէ։ Այլ Պէլճիքայի անկարելի ըլլալով այս օրէնսդրութիւնները վերցնել, տնտեսական խնդրոյ վրայ երկու տերութեանց համաձայնութիւնն անուշ տեղը կապելով միայն կրնայ ձեռք բերուիլ, եւ կերեւի որ երկու կողմն ալ յօժար են այսպիսի համաձայնութեան մը։

Տնտեսական խնդիրները միմիայն տերութիւնները չեն զբաղեցներ։ Դրամագլխոյ եւ ռոճկի խնդիրն ալ ոչինչ նուազ կարեւորութիւն ունի։ գործաւորները ռոճիկ աւելցնելու համար ամենքը մէկէն գործէ կը դադրին։ գործատէրներն ալ բանուորներուն հետ կեցնելու համար մասնաժողովներ կը կազմուին եւ իրօք բանուորներ ալ՝ ի գործ կը դրուին։ Բանի մ'օր առաջ Ռինեվրայի տպագրատանց գործաւորները այս ընթացքը կը բռնեին. այս օրերս ալ Պէլճիքայի հանքերուն գործաւորներն աշխատութենէ դադրեր, կռիւներ ծագեր եւ մեռեալ ու վիրաւորեալներ պատահեր են։ Փարիզի մէջ խնդիրն աւելի ծանրը կերպարանք մ'առնի, քանզի գործաւորներէն շատերն ընկերային յեղափոխութիւն մը կ'երազեն եւ ժողովրդական դատմարանց մէջ եղած ճառախօսութիւններն ալ կերբերը կը բորբոքեն։ Այսպիսի բուռն ճառախօսութեանց նկատմամբ ծերակոյտին մէջ կառավարութեան ուղղած հարցման վրայ՝ ներքին գործոց պաշտօնեայն գաւառապետաց շրջաբերական մը զրկեց, պատուիրելով որ եթէ դատարանները օրինաց հակառակ բան մը պատահի, զանոնք անմիջապէս դադրեցնեն։ Այսոր վրայ ոստիկանութիւնն ալ՝ որ ասկէ առաջ հասարակային դատարանաց մէջ ամենէն այլանդակ սկզբանց քարոզութիւններուն աչք կը դոցէր, սկսաւ խստութիւն գործածել եւ Փարիզի մէջ բազմաթիւ դատարանութիւններ դոցեց։

Գաբրիէն տխուր լուրեր կառնուին։ Օ. ինուորական իշխանութիւնները ընդարձակ յեղափոխական դատադրութիւն մը գտեր, եւ բանտարկութիւններ եղեր են։ Օ. ինուորական ընդհանուր հրամանատարը Վաբրի կղզւոյն մէջ անակնկալ քննութիւն մը ընելով հասարակապետական ընդհանուր միութեան բազմաթիւ մասնակիցներ ձեռք անցուցեր է։ Դատաբոլիի բոլորտիքը շատ մը ատորին կարգի զինուորական հրամանատարներ Մադծինեան ծաւալում ընելու յանցանքի մէջ դտնուեր են։ Մադծինի յայտարարութիւն մը հրատարակած է, ուր յայտնապէս յեղափոխութեան հուրը կը շնչէ, եւ Ա. Իքթոր Էմմանուէլ թագաւորին, «թագակալ հրէշ» տիտղոսը կուտայ։ Այս առթիւ խիստ չափազանց զրոյցներ ալ շրջաբերութեան հանուեցան։ Արսուէր թէ Օ. ատակին յեղափոխութեան դրօշը պիտի բարձրանայ, կառավարութիւնը պիտի տապալի, թագաւորը պիտի սպանուի։ Թէպէտ այսպիսի քրէական գաղափարներ կրնան Մադծինիի ծայրայեղ կուսակցի մը մտքին մէջ ծագիլ, բայց աւելի խոհեմ յեղափոխականները՝ որք կը կարծեն թէ Գաղղիա երջանիկ պիտի ընեն երբոր անոր բազդերուն կառավարութիւնն իրենց ձեռք անցնի, ծայրայեղ ոճիրներէ կը խորշին, եւ իրօք Օ. ատիկը (ըստ լատինաց) եկաւ անցաւ՝ առանց չարագուշակ զրոյցները կատարուելու։

Յեղափոխական մասին ազդակը ծան շարժմանց դէմ ցոյց մ'ընելով, նաբօլիցիներն 'ի նշան իրենց հաւատարմութեան պատգամաւորութիւն մը արկին Ա. Իքթոր Էմմանուէլի ոտքն թագ մը նուիրելու համար։ Թագաւորն այս պատգամաւորութիւնն ընդունելու առթիւ ըսաւ. «վայրկեանները ծանր են, խիստ ծանրը, մեծ դէպքեր կը մօտենան ուրեք մեր բաղձանքներն ու մեր հայրենեաց բազդերը պիտի կատարուին։» Զարատեսներն այս խօսքերէն հասուցին սկսան թէ Գաղղիոյ Լուսարիոյ եւ Լատիոյ մէջ զրուցուած դաշնակցութիւնը անհիմն չէ, եւ Դրուսիոյ դէմ մօտալուտ պատերազմ մը կայ։ Ուրիշներն ալ Ա. Իքթոր Էմմանուէլի խօսքերուն մեկնութիւններ տալով խնասը սահմանափակել կը ջանան, եւ «թէպէտ, կըսէ Լէժանարտ, այս խօսքերուն իրօք զրուցուած ըլլալը չենք գիտեր, բայց եթէ ստոյգ են խաղաղական թերակղզւոյն մէջ վերջին օրերս զրոյցացած Մադծինեան յուզմանց տուած մատանութեանց մէկ նշանը համարուելու են»։

Այսու ամենայնիւ վերոյիշեալ երրակի դաշնակցութեան զրոյցներն իրենց կարեւորութիւնը կորուսած չեն տակաւին։ Ա. Իքթոր Էմմանուէլի կողմէն Լուսարիոյ կայսեր պատուանշան տանող պատգամաւորութիւնը մեծ ընդունելութեամբ պատուեցաւ։ կայսերական պալատն եւ բանակին ընդհանուր ատենաբեր Լէյէրթի արշիդքսին ապարանքը կոչունքներ տուին իրենց։ Լսոր փոխարէն Լուսարիոյ կայսրն ալ Լատիոյ թագաւորին եւ թագաժառանգ իշխանին պատուանշաններ պիտի դրկէ։ Լատիոյ լրագիրը կը հաստատէ թէ նաեւ Ա. Իքթոր Էմմանուէլ թագաւորը խիստ համակրական նամակ մը գրեր է Ֆրանչիսկոս Յովսէփի կայսեր՝ որ փութացեր է պատասխանն իր բանակին օգնականներէն մէկուն հետ զրկել։ Իբրեւ մասնաւոր պաշտօն մը տալով անոր՝ ի Ֆիորէնցա։ Լուսարիոյ կայսրն նոյն նամակին մէջ Լատիոյ թագաւորին եւ անոր ընտանեաց բարօրութեան համար բարեմաղթութիւններ ընելով յայտնարարութիւն կրնէ թէ երջանիկ կը համարի ինքզինք եթէ իր զգացումները ցոյց տալու առիթ մը գտնէ, եւ կը յուսայ որ այսուհետեւ բնաւ բան մը չկրնար փոփոխել Լուսարիոյ եւ Լատիոյ մէջ կեցած համակրութեան ու բարեկամութեան յարաբերութիւնները։

Ոչ սակաւքէն այս ամեն իրողութիւններէն կը տեսնուի որ Լատիոյ եւ Լուսարիոյ մէջ սիրա մերձաւորութիւն մը հաստատուած է, ուրկէ Գաղղիա ալ հեռու չկրնար ըլլալ։ Այլ՝ պէ՞տք է արդեօք հետեւցնել թէ դաշնակցութիւն մ'ալ կայ։ թէ որո՞ն դէմ է այս դաշնակցութիւնը, եւ թէ՝ ինչ միտքով մեկնելու է Գաղղիոյ պատերազմական գործոյ պաշտօնէին Օրէնդիր ժողովոյ եւ ներքուստին մէջ խօսած երկդիմի եւ հակասական ճառերը, որոց եղրակացութիւնն աւելի պատերազմակա՞ն է քան թէ խաղաղական։ Ստոյգ է որ՝ Նիկոլ մարգիզին կապահովէ թէ գաղղիական բանակը խաղաղական վիճակի մէջ է, թէ երեսուն քառասուն հազար զօրաց հրաման տրուեր է իրենց հայրենիքը դառնալու, թէ Գաղղիոյ պատարատ զօրաց թիւը չորս հարիւր հազարը չանցնիր։ բայց միւս կողմանէ ասինչ նուազ տպահովութիւններ կուտայ նաեւ թէ գաղղիական բանակն ութն տարուր մէջ խաղաղական վիճակէ պատերազմական վիճակի կը բնայ անցնել եւ միլիոնի մը չափ զօրք կրնան պատերազմի պատարատ դրուելու, բոլորն ալ Շասբոյի հրացանները՝ զինեալ, որք ինչպէս յայտնի է «աքանչելիք գործեցին»։ Մէնթանայի գաշտին մէջ եւ Ֆէզայիրի ամրաբերուն դէմ։ Այս վերջին յայտարարութիւնն առանձին վրայ մեծ վարահութիւն մը տալու յարմար չէ։ Այլ առ այժմ խաղաղութեան վերջին խնդիրները վարկենական կերպիւ հանգարտ երեւոյթի մը մէջ մնացած ըլլալով, հասարակաց կարծիքն իր պանական զարհուրանքները վարկեան մ'ի բաց թողուցած կերեւի։ պօրսանեներուն մէջ տերութեանց արժէքներուն մէջ տերութեանց արժէքներուն ելնելու վրայ են, խաղաղութեան զէփիւռներուն առաջ քշուելով։

Օրէնդիր ժողովոյ մէջ Պ. Տը Լավալէթի ըրած յայտարարութիւնները աւելի ուներկդիմի կերպարանք մ'ունենալով, խաղաղութեան ապահովութիւնները զօրացուցին։ Պ. Ժիւլ–Ֆաւրէ կառավարութեան հարցում մ'ուղղեց թուրքօ–Հելլենական վէճին վրայ։ մեղադրանքներ ըրաւ որպէս թէ Գաղղիա թոյլ տուեր է որ Յունաստանեան ապստամբութիւն կրնէ, եւ Երուսաղէմի քրիստոնեայները լքեր է։ Բուսաբին գործոց պաշտօնեայն պատասխանեց թէ կայսեր կառավարութիւնը ոչ միայն Յունաստանը լքած չէր այլ եւ զայն աղատած էր ակներեւ վտանգէ մը։ վասն զի ինչպէս Հելլենական պաշտօնէութիւնն ալ կը խոստովանէր։ Յունաստան ոչ զէնք։ ոչ ռազմիր։ ոչ զինուոր։ ոչ ալ սակ ունէր։ Փարիզի դեսպանաժողովին Երեւելեան գաղութութիւնը չվերուց։ այլ ցայն խնդագատական քննութեամբ բաւական կրկնելով՝ Հելլենական կրկնեներէն գացած պատգամաւորութեան համար ալ ըսաւ թէ Հելլենական դեսպանին միջոցաւ իրեն ներկայանալ ուզելնուն համար չէ ընդուներ։ Լթէ ուղղակի ներկայանայիր, ըսաւ, կընայի իրենց բարի խրատներ տալ։ բայց Սրօրատեանց արտօնութիւնները պիտի յարգուին։

Պ. Տը Լավալէթի յայտարարութեանց արդարախոհ ոգւով ըլլալը չի կրնար ուրացուիլ. ուստի ամեն տեղ վստահութեամբ ընդունեցան, եւ կրնայ ըսուիլ, որ երկաքանչիւր կողման ալ գոհութիւն պատճառեցին, ինչպէս որ Օրէնդիր ժողովոյ մէջ Պ. Պ. Ժիւլ–Ֆաւրի եւ Թիէրի ալ հաւանութեան արժանացան։

Ռուսիոյ տերութիւնը 1866ի պատերազմէն 'ի վեր բանակին վերակազմութիւնը ուշադրութեան առարկայ բրած ըլլալով, միջոցներ դարձայ տերութիւնը ձեռք զարկաւ։ Գերբրաբերի մէջ պատերազմական գործոց պաշտօնատունը մասնաժողով մը կազմեցաւ Ռուսիոյ զինուորական դրութեան պատերազմական գործողութեանց եւ երկաթուղիներու ուղղութեանց շինութեան համար զինուորներ գործածելու կանոնադրութիւնները քննելու համար։ Այս յանձնաժողովը կառաջարկէ որ ռուս զինուորներն ալ բրուսիացիներուն պէս երկաթուղեաց գործածութեան եղանակները սովրին, որպէս զի երկա-

ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆ ԱՐԱՐԱՏԻ

Ալեքսանդրապոլ, Դեկտեմբերի 14։

Ինչպես գրում է «Արարատ»-ը, Ալեքսանդրապոլի գավառի Ղարաքիլիսայի գավառապետ Ն. Ն. Ալիխանովը, Ղարաքիլիսայի գավառ

ԱՐՇԱԿՈՒՆԻՔ

Հրատարակչատան Ս. Գրիգորեան Ս. Գրիգորեան Ս. Գրիգորեան

Տարեգրութիւն Հայոց Ազգային Հանրագիտարանի Հրատարակչատ

ՆՈՐՈՒՏՅՈՒՆ ԳՈՒՄԱՐԱՎՈՐ ԱՌԵՎՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ

ԳԻՆԵՐԻ ԳԻՆԸ

Ցորեն հին գյուտի	26—28	
» » Նոր	28—30	
» » Գարի	21—22	
» » Տարի հ.	21—22	
» » Եգիպտական	21—22	
» » Հունական Նոր	24—25	
» » Գարնանային	24—25	
» » Տարեկան	19 —24	
» » Վարսակ	19 —24	
» » Գաչաղ	19 —24	
» » Գյուղական	24—25	
» » Հունական Նոր	24—25	
» » Եգիպտական	21—22	
» » Գարի հ.	21—22	
» » Տարի	21—22	
» » Գաչաղ	21—22	
« » Նոր	28—30	
Ցորեն հին գյուտի	26—28	

ԱԼԵՎՈՐ

Գարի	—	դրամ
Ալյուր	—	»
Գաչաղ	—	»
Ոլոռ	—	»
Լուսնակ	—	»
Ոսպ	12—13	»

ԽՈՂԿԻ ԳՆԻ

Գարեջուր	11-10—12	
» Ամառվա	11-10 — 12	
Գինի Գարեջրի	14-10—15	
Գինի Գարեջրի	14-10—15	
Գինի Գարեջրի	24—25	
» » Գարեջրի	19 — 24	
» » Գարեջրի	19 —24	
» » Գարեջրի	19 —24	
» » Գարեջրի	24—25	
» » Գարեջրի Նոր	24—25	
» » Գարեջրի Հունական	21—22	
» » Գարեջրի	21—22	
» » Գարեջրի	21—22	
« » Նոր	28—30	
Գարեջրի	26—28	

ԳԻՆԻ ԳԻՆԸ ՈՒՐՈՒՄ ԱՌԵՎՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ

Գինի Գարեջրի	10-10—11	
» Գարեջրի	11-10—	
» Գարեջրի	11-10—	
» Գարեջրի	10-10—11	
» Գարեջրի	10—	
» Գարեջրի	9-10—	
» Գարեջրի	10-10—11	
» Գարեջրի	11-10—	
» Գարեջրի	11-10—	
Գարեջրի Գարեջրի	10-10—11	
Գարեջրի	10-10—	
Գարեջրի	6-10—	
Գարեջրի	12 —	
» » Գարեջրի	6-10—	
» » Գարեջրի	10 10—11	
Գարեջրի Գարեջրի	12 —	
» » Գարեջրի	13 —	
» » Գարեջրի	15—	
» » Գարեջրի	15—	
» » Գարեջրի	11 —	
» » Գարեջրի	14-10—	
» » Գարեջրի	14-10—	
» » Գարեջրի	14 —15	
» » Գարեջրի	14 —15	
» » Գարեջրի	36 —	
» » Գարեջրի	38 —	
» » Գարեջրի	41 —	
» » Գարեջրի	40 —	
» » Գարեջրի	48 — 52	
» » Գարեջրի	28 —	
» » Գարեջրի	33 —330	
Գարեջրի Գարեջրի	300 —330	
Գարեջրի	33 —335	
Գարեջրի	4-10—	
Գարեջրի	37 —38	
« Գարեջրի	30 —	
Գարեջրի Գարեջրի	6-10—	

ԳԻՆԻ ԳԻՆԸ

Գարեջրի	10-10—11	
Գարեջրի	6-10—	
Գարեջրի	7-10— 8	
Գարեջրի	—	
» » Գարեջրի	—	
Գարեջրի (Գարեջրի)	—	

ՍՊԻՏԱԿԻ ԳԻՆԸ

Գարեջրի	9—12	
Գարեջրի	25—28	
Գարեջրի	13 10—	
Գարեջրի	42—	
Գարեջրի	90—	
» Գարեջրի	63—	
» Գարեջրի	60—	
Գարեջրի Գարեջրի	64—	
Գարեջրի 100	111—	
» » Գարեջրի	60— 80	
Գարեջրի (Գարեջրի)	110—140	
Գարեջրի (Գարեջրի)	5-10	
Գարեջրի (Գարեջրի)	925—	
» Գարեջրի	28—	
Գարեջրի	45—	
» Գարեջրի	295—	
» » Գարեջրի	240—	
Գարեջրի Գարեջրի	242—	
Գարեջրի 100	850—900	

ՍԱՀՄԱՆ ԳԻՆԵՐԸ

Գարեջրի	—	
» » Գարեջրի	—	
Գարեջրի	—	

ԳԻՆԵՐԻ ԳԻՆԸ

Գարեջրի Գարեջրի 6 Գարեջրի Գարեջրի Գարեջրի